

BOLALAR BOG‘CHASI VA MAKTAB O‘RTASIDAGI UZLUKSIZLIK - BOLALARNI MAKTABGA MUVAFFAQIYATLI MOSLASHTIRISHNING SHARTI SIFATIDA

G’anixo’jayev Axadjon Sholdar O’g’li

**Chichiq davlat pedagogika universiteti “Bolalar sporti” kafedrası
o‘qituvchisi.**

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkiloti va maktab o‘rtasidagi uzluksizlik bolalarni maktabga muvaffaqiyatli moslashtirishning sharti sifatida ekanligi haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: uzluksizlik, maktabgacha ta’lim, boshlang‘ich ta’lim, davlat talablari, maktabga tayyorlash.

Аннотация: В статье рассматривается преемственность дошкольного образования и школы как условие успешной адаптации детей к школе.

Ключевые слова: преемственность, дошкольное образование, начальное образование, государственные требования, готовность к школе.

Abstract: This article discusses the continuity between preschool and school as a condition for successful adaptation of children to school.

Keywords: continuity, preschool education, primary education, state requirements, school readiness.

Zamonaviy ta’lim jarayonining eng dolzarb muammolaridan biri bu uzluksizlik muammosidir. Uzluksizlikni amalga oshirish masalasi har yili yangicha ko‘rinishda, o‘qitishning yangi uslub va usullarini joriy etish jarayonida ko‘rib chiqilmoqda. Zamonaviy pedagogika har bir o‘quvchini o‘qitish, tarbiyalash va rivojlantirishda o‘ziga xos yangiliklarni talab qiladi va ko‘pincha an'anaviy usullar noan'anaviy usullar bilan bir-biriga mos keladi.

Maktabgacha ta'limning davlat talablari va boshlang‘ich ta'lim uchun davlat ta'lim standarti, bolalar bog‘chasi va maktab uzluksizligining muhim bosqichidir.

Bugungi kunda ta’lim tizimida o‘zgarishlar ro‘y bermoqda. Ular jamiyatimizda kechayotgan ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar bilan bog‘liq. Shuningdek, doimiy ravishda o‘sib borayotgan axborot oqimi, o‘zgarib turadigan yashash sharoitlari va

inson uchun yangi talablar paydo bo'lishi bilan bog'liq. Biz bilamizki, hayotdagi eng qiyin narsa amalga oshirish va kelajakka ishonch bilan qarashdir. Demak, inson muvaffaqiyatining asosiy sharti, eng avvalo, uning psixologik fazilatlari, muloqot qilish va axborotni qabul qilish qobiliyatidir. Bu shuni anglatadiki, bugungi kunda maktab o'z oldiga asosiy vazifa - bolani ta'lim olishga o'rgatishdir.

Uzluksiz ta'lim olish shartlaridan biri ta'lim jarayonining barcha bo'g'inlarining uzluksizligidir.

Hozirda bolaning maktabga tayyorligini tushunishda e'tiborning intellektual tayyorgarligidan shaxsiy tayyorgarligiga o'tish sodir bo'ldi, bu shakllangan "o'quvchining ichki pozitsiyasi" bilan belgilanadi. Birinchi o'rinda o'rganishning shakllangan kognitiv motivlari, ya'ni bolaning allaqachon olingan bilimlarga tayangan holda yangi narsalarni o'rganishga ongli intilishi turadi. Shunday qilib, zamonaviy 1-sinf o'quvchisi uchun kognitiv vositaga ega bo'lish emas, balki undan ongli ravishda foydalanish muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari bolaning quyidagi rivojlanish sohalari bo'yicha belgilanadi:

- jismoniy rivojlanish va sog'lom turmush tarzining shakllanishi;
- ijtimoiy-hissiy rivojlanish;
- nutq, muloqot, o'qish va yozish malakalari;
- bilish jarayonini rivojlanishi;
- ijodiy rivojlanish.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti va maktab o'rtasidagi hamkorlikning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- bolalar bog'chasi, oila va maktab o'rtasida ta'lim jarayoniga qarashlar birligini o'rnatish;
- umumiy maqsad va tarbiyaviy vazifalarni, ko'zlangan natijalarga erishish yo'llarini ishlab chiqish;
- ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari - pedagoglar, o'qituvchilar, bolalar va ota-onalarning qulay o'zaro hamkorligi uchun sharoit yaratish;

- ota-onalarni har tomonlama psixologik-pedagogik tarbiyalash;
- o'z oilasi va ijtimoiy resurslarini tushinishda psixologik yordam ko'rsatish, bola maktabga kirganda muammolarni bartaraf etishga hissa qo'shish.

Bolalar bog'chasi va maktab o'rtasida uzviylikni o'rnatish bo'yicha ishlar samaradorligining eng muhim sharti - bu uzluksizlikni amalga oshirishning maqsadlari, vazifalari va mazmunini aniq tushunishdir.

Ayni vaqtda, boshlang'ich ta'limda uzluksizlik bir necha yo'nalishda amalga oshirilmoqda ya'ni, o'qituvchilar va tarbiyachilarning o'zaro hamkorligi, o'qituvchilar va tarbiyachilarning ochiq darslarga o'zaro tashrifi, o'quv yilining boshida bolalarning moslashuvi va yil oxirida muvaffaqiyatini tahlil qilish, tayyorlov guruhining bolalari va boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan birgalikdagi mashg'ulotlar, bo'lajak 1-sinf o'quvchilarining ota-onalari bilan ishlash va hakoza.

Ish yil davomida maktabgacha ta'lim tashkiloti va maktab o'rtasida uzviylikni amalga oshirish bo'yicha uzoq muddatli ish rejasini tuzishdan boshlanadi.

Ota-onalar va maktab psixologi o'rtasidagi munosabatlar bolalarning maktab ta'limiga tayyorligi mezonlarini ishlab chiqishga yordam beradi. 1-sinfda maktabga moslashish ko'plab bolalar uchun qiyin sinovdir. Bola o'zi hal qila olmaydigan bir qator muammolarga duch keladi va natijada ruhiy zo'riqishlar rivojlanishi mumkin. Erta tashxis sentabr oyida o'qituvchilar, psixologlar, ota-onalar bilan birgalikda bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda o'quv va tarbiya jarayonining boshlang'ich rivojlanish darajasini aniqlash va moslashtirish uchun o'tkaziladi va aprel oyida - ta'limning talab darajasi aniqlanadi, shu asosda, ota-onalar va bolalar uchun tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Shuningdek, sentabr oyida ota-onalar va o'qituvchilar uchun "1-sinf o'quvchilarining moslashuvi qanday ketmoqda?" mavzusida seminar o'tkaziladi. 1-sinf o'qituvchisi va maktab psixologi o'quvchilarining qanday moslashishi haqida boshqa boshlang'ich sinf o'qituvchilari bilan muhokama qilishadi. Keyingi ishlarda hisobga olinadigan xulosalar, mulohazalar, maslahatlar beriladi.

O'quv yilining boshida pedagoglar 1-sinfda o'quv dasturi, bo'lajak o'quvchiga qo'yiladigan talablar bilan tanishadilar. Yil davomida tayyorlov guruhi o'qituvchilari 1-4-sinflarda ochiq darslarda qatnashadilar. Birinchisi, bitiruvchilar qanday moslashganligi, sinfda o'zini qanday tutishi, bolalarni maktabga tayyorlashda pedagoglar nimalarga e'tibor berishlari kerak.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilari esa yil davomida bog'chada ochiq darslarda qatnashib, har bir bolaning qanday ishlashini kuzatishi, qobiliyatlari va zaif tomonlariga e'tibor berishadi. Kuzatishlar asosida kelajakdagi ish uchun xulosa chiqariladi: bolalar bog'chasi bitiruvchisi o'qish oxirida qanday bilim, ko'nikma va ko'nikmalarga ega bo'ladi.

Shunday qilib, o'quv yili boshlanishidan oldin ham o'qituvchi bolalar, ularning qobiliyatlari, bog'chada qanday kompetensiyalarni egallaganligi, sog'lig'i, oilasi, turmush sharoiti, har bir bolaning muhiti haqida yetarlicha to'liq tushunchaga ega bo'ladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning maktabda o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun yil davomida ekskursiyalarni tashkil qilinadi: maktab hududiga, maktab kutubxonasiga, sport zaliga va albatta, kelajakdagi sinfga.

Turli tadbirlarlarni tashkil qilishimiz orqali esa, bolalar bir-birlari bilan do'st bo'lishadi, muloqot qilishadi, taassurot almashishadi, chunki 1-sinf o'quvchilari ularning kechagi bolalar bog'chasi o'rtoqlaridir. Bu ularning o'qish boshida maktab hayotiga ko'nikishini osonlashtiradi.

Maktab va bolalar bog'chasining muvofiqlashtirilgan, do'stona ishi tayyorlov guruhi bitiruvchilarning moslashuvini baholashga, har bir bola haqida gapirishga, u ustida olib borilgan kuzatishlarga asoslanib, unga yordam berishga harakat qilish imkonini beradi.

Ota-onalar o'z farzandlarining o'qishini kuzatish va maktabga tayyorlash uchun o'z faoliyatiga tuzatishlar kiritish imkoniyatiga ega; o'qituvchilar esa bo'lajak 1-sinf o'quvchilari, tarbiyachining ish tizimi va ota-onalari bilan tanishadilar.

Мактабгача ва бoshlang'ich мактаб yoshi "bolalik" deb ataladigan inson rivojlanishining bir davridir. Tarbiyachi va boshlang'ich sinf o'qituvchisining ham umumiy tomonlari bor, shuning uchun ularning umumiy nomi - o'qituvchi.

Xulosa qilganda, ikkala tomonning manfaati maktabgacha va boshlang'ich ta'limning uzluksizligi muammolarini chinakam hal qilish, bolalar bog'chasidan boshlang'ich maktabga o'tishni bola uchun og'riqsiz va muvaffaqiyatli qilish imkonini beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. "Ilk qadam" Maktabgacha ta'lim muassasasining Davlat o'quv dasturi. Toshkent, 2018. <https://lex.uz/>
2. Sodiqova Sh. Maktabgacha pedagogika. - T.: «Tafakkur bo'stoni», 2003.
3. Rasulova M.Sh. Bolalarni maktabga tayyorlash va tayyorligini aniqlash mezonlari. - T.: O'zPFITI, 1994.